

تذکری برای حق آگاهی هر انسانی

روز جهانی سوادآموزی در تقویم جهان تذکری بر یک وظیفه وجدانی و انسانی و نیز تأملی بر چگونگی راه‌های غلبه بر دیو سیاه نادانی و بی‌سوادی و حق آگاهی و دانستن هر انسانی است.

روز جهانی سوادآموزی در تقویم جهان تذکری بر یک وظیفه وجدانی و انسانی و نیز تأملی بر چگونگی راه‌های غلبه بر دیو سیاه نادانی و بی‌سوادی و حق آگاهی و دانستن هر انسانی است.

حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا قاسمی نیا، پژوهشگر حوزه آموزش و سواد آموزی حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا قاسمی نیا، پژوهشگر حوزه آموزش و سوادآموزی طی یادداشتی که به مناسبت هشتم سپتامبر برابر با ۱۸ شهریورماه روز جهانی سوادآموزی، در اختیار ایکنای قم قرار داده، نوشت: طبق آمارهای جهانی بی‌سوادی و کم‌سوادی و محرومیت از آموزش، یکی از عوامل مهم خسارت بر کشورها و ملت‌ها شناخته شده است.

در جهان طبق آمار سازمان یونسکو در سال ۲۰۲۲ حداقل یک نفر از هر هفت نفر بزرگسال ۱۵ سال و بالاتر یعنی حدود تعداد ۷۶۵ میلیون نفر بزرگسال فاقد مهارت‌های اولیه خواندن بودند و حدود تعداد ۲۵۰ میلیون نفر کودک ۶ تا ۱۸ سال وارد مدرسه نشده‌اند و در جهان از هر ۳ نفر بی‌سوادی ۲ نفر از آنان را زنان تشکیل می‌دهند.

آموزش و سوادآموزی بسترساز شکوفایی اقتصاد، فرهنگ، سیاست، تغییر نگرش و درک متقابل و رفتار انسان‌ها با محیط زندگی و پیرامونی خود می‌شود.

فرصت بهره‌مندی از زندگی سالم و کسب طریق چگونگی زیستن و چگونگی بهتر زیستن و شناخت و ادای حقوق انسان‌ها با آموزش ممکن است. آموزش و یادگیری، دانش و مهارت‌های لازم را در اختیار افراد می‌گذارد و در استقلال، پویایی و خوداتکایی به آنان کمک می‌کند. البته آموزش سالمی که در دایره‌ای به وسعت انسانیت و اخلاق و سعادت او رقم خورد.

خداوند متعال در قرآن کریم میان انسان‌های عالم و غیرعالم را مساوی نمی‌داند و تعلیم و تزکیه را از رسالت‌ها و مأموریت‌های پیامبران می‌داند.

پیامبر اعظم حضرت محمد(ص) می‌فرماید: جوینده علم باشید حتی اگر در چین باشد و شرط آزادی اسیران را آموزش مهارت خواندن و نوشتن به افراد محروم از سواد تعیین می‌کنند؛ امیرمؤمنان حضرت علی(ع)، دارایی عاقل را در علم و عمل او می‌شمرد.

حضرت امام صادق(ع) خطاب به مردم می‌فرماید: اگر مردم می‌دانستند در یادگیری علم چه ثمراتی است به آموختن و یادگیری آن می‌شتافتند حتی اگر باید خون‌شان ریخته شود و به دریاها وارد شوند و در گرداب‌ها فرو روند.

از منظر قرآن کریم اولواالالباب که دارای عقل و خرد سالم و در صراط مستقیم قرار دارند مهارت‌های اساسی زندگی سعادت آفرین دنیا و آخرت را کسب کرده و در اختیار خویش قرار داده‌اند و از تسنیم وحی و چشمه جوشان لایزال الهی بهره‌مند می‌شوند.

وظیفه دولت‌ها در قبال سوادآموزی

مهمترین وظیفه‌ای که بر عهده دولت‌هاست فراهم کردن امکانات برای برخورداری آحاد مردم به خصوص کودکان و نوجوانان از فرصت‌های برابر آموزشی و مهارتی و تجهیز افراد جامعه به ابزار مهارت‌خواندن و نوشتن است.

کسب مهارت‌های فرهنگی، آموزشی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی با محوریت فضایل اخلاقی و مسئولیت‌پذیری، با سوادآموزی حاصل می‌شود.

سوادآموزی و توسعه مهارت‌ها، پیشرفت و استقلال فرد و جامعه را موجب می‌شود و انسان صالح و صلح‌جو را پرورش می‌دهد. سوادآموزی و توسعه مهارت‌آموزی باید باعث شود تا هر فرد نیاز خود را بشناسد و در پی یادگیری آن مهارت باشد.

مهارت های اساسی زندگی و شغلی هر کدام باید برای زندگی جدید فرصت هایی را خلق کنند و فرد را به بازار کار و شغلی نو و متنوع و خودکفا و مفید برای اجتماع و فرد راهنمایی کند.

ترویج آموزش چندزبانه و سواد برای درک متقابل و صلح شعار روز جهانی سوادآموزی سال ۲۰۲۴ که توسط سازمان یونسکو اعلام شده است.

در برنامه دولت ها، توجه جدی به وضعیت باسوادی و دانش آموزی و مهارت آموزی کودکان و نوجوانان و فرزندان، ساکنان حاشیه شهر ها و روستا ها و دختران و توجه به مناطق آسیب پذیر باید از مهمترین اولویت ها قرار گیرد. جامعه جهانی به آموزش کودکان فلسطینی توجه کند

ای کاش در روز جهانی سوادآموزی، جامعه جهانی و بین الملل و سردمداران آن ها و مراکز به ظاهر و به اصطلاح مدافع حقوق بشری، همان گونه که شعار سال تعیین می کنند و آموزش و سوادآموزی و کسب مهارت ها و توسعه آن ها را ضروری و حق همه می دانند و با برگزاری همایش نشان افتخار اهدا می کنند، همت و اراده ای می کردند تا از توطئه ها، جنگ ها، آدم کشی، نسل کشی، خون ریزی، خشونت ها، هجوم و تعرض بر ملت ها؛ بی سرپرست کردن بچه ها و اطفال و زنان و آوارگی و بی خانمان کردن انسان ها و محروم کردن مظلومان و ستمدیدگان دست بر می داشتند.

آیا کودکان و نوجوانان، دختران و زنان بی دفاع، بی پناه و بی گناه غزه و فلسطین و حق آسایش، صلح، آرامش، نشاط، سلامت و بهداشت و امنیت و زندگی و آموزش ندارند؟

بی سواد یا همان پدیده شومی که ریشه بسیاری از عقب ماندگی ها و کاستی هاست و پیکار با آن، یعنی اعطای نعمت سواد و آگاهی به همه افرادی که از آن محرومند و در جهل و تاریکی دست و پا می زنند و مبارزه با عفریت جهل و بی سوادی، سرآغازی بر همه تحولات و تکامل ها و سعادت دنیا و آخرت بشر است.

وجود روز جهانی سوادآموزی در تقویم جهان، تذکری بر یک وظیفه وجدانی و انسانی و نیز تأملی بر چگونگی راه های غلبه بر دیو سیاه نادانی و بی سوادی است.

درک متقابل و فهم یکدیگر و دنیای بهتر و محیط پیرامون برای تغییر و تکامل و سعادت و رفاه انسان، شاید یکی از تعاریف خوب برای سواد باشد. پس موضوع سواد و آموزش حق هر انسان است که درک شایسته تری نسبت به زندگی و محیط پیرامون خود داشته باشد و با داشتن سواد فرزند زمان خود هستیم و مغلوب نمی شویم.

با سوادآموزی، افراد نسبت به تمامی حق و حقوق خود آشنا می شوند و با فرصت مطالعه و یادگیری، زمینه را برای توسعه و رشد نیز فراهم می کند.

آموزش برای همگان، بالابردن سطح معلومات و فرهنگ اسلامی مردم، سوادآموزان به حدی برسند که خودشان بفهمند، مدرسه نرفتن افراد واجب التعلیم خیلی خطرناک است، ایجاد نشاط جدید در کارسوادآموزی تا باسوادی کامل جامعه، سوادآموزی جهادی بلندمدت، سوادآموزی یک جریان مهم فرهنگی، داشتن گواهی نامه دوره ابتدایی یک چیز واجب شمرده شود.

پشتیبانی مجدانه دولت و مجلس شورای اسلامی و وزارت آموزش و پرورش از نهضت سوادآموزی و تعمیق سواد برخی از اهم نکات بلند و راهبردی درکلام و دستورات بنیان گذار کبیر جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی(رضوان الله علیه) و رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه ای عزیز و حکیم(مدظله العالی) در اهمیت و نقشه راه سوادآموزی است.

از آنجا که خالق متعال بنای خلقت بشر را بر علم و آموختن نهاده است هیچ پایانی نمی توان بر سوادآموزی و یادگیری مترتب و متصور دانست و مادامی که بشر به آب و غذا برای حیات و نیز بهداشت و مسکن برای رفاه نیاز دارد، به دانستن و یادگیری و علم آموزی هم برای رشد و کمال و سعادت خود نیاز خواهد داشت. سوادآموزی سنتی به تنهایی پاسخگوی نیاز افراد نیست

اما امروز به اقتضای شرایط و تغییرات و پیشرفت های جوامع، دیگر سوادآموزی سنتی، پاسخگوی نیاز کامل افراد نیست و با ورود فناوری به زندگی بشر این موضوع بیش از پیش حس می شود که افراد باید سواد های نوین به ویژه سواد استفاده از رسانه و ورود به فضای مجازی را نیز داشته باشند.

روشن است که بی سوادگی در این فضا، تأثیر بسیار مخربی بر روی زندگی فردی و گروهی انسان ها خواهد داشت.

در عصری که به نام عصر دانایی و پیشرفت نامگذاری شده است و فن آوری های دیجیتال رشد کرده است باید با کمک سواد های نوین به دانش و محصولات و فراورده های دنیای دیجیتال دست پیدا کرد.

بر پایه مطالعات و آمار های موجود به جز مهارت سواد خواندن و نوشتن، تجهیز به انواع سواد های کاربردی، تابعی، چندگانه و حرفه آموزی برای داشتن زندگی سالم، لازم و ضروری است.

جهان امروز، جهان سواد های نو و برتر و چندزبانه است. تحولات سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات نیاز همه گیر به بازآموزی و یادگیری دارد. از این رو، نهضت سوادآموزی نیز در گام دوم مأموریت و رسالت خطیر خود همراه با همه نظام های آموزشی در جهان معاصر باید به ترویج و تعمیق و تحکیم انواع سواد در بین بزرگسالان و بازماندگان از تحصیل بپردازد.

در سوادآموزی و آموزش بزرگسالان نقش و حمایت دولت ها می تواند از مهم ترین و مؤثرترین عوامل پیشرفت باشد؛ همچنین نقش خانواده و اعضای آن و همسالان فرد بزرگسال در علاقه مندی به سوادآموزی را نباید نادیده گرفت.

احساس نیاز در سوادآموز بزرگسال و باور به آموختن و یادگیری، از محوری ترین عوامل رویکرد آنان به باسواد شدن و آموزش است.

محتوای آموزشی و آنچه که به عنوان مواد و تولیدات آموزشی در اختیار سوادآموزان قرار می گیرد باید با نیاز آنان در زندگی فردی و اجتماعی ارتباط مؤثر و مستقیم داشته باشد و آنها را به عنوان گمشده خود بدانند که با زبان خودشان برایشان آماده شده است.

روش آموزش و تدریس و یاد دادن به سوادآموزان بزرگسال می تواند در نگهداشت آنان در فرایند آموزش اثرگذار باشد به عبارتی دیگر به هر مقدار روش آموزش با زبان زندگی و نیاز آنان هماهنگ و همسان باشد، نقش مهم تر، کاربردی تر و ماندگاری دارد.

افرادی که به عنوان یاریگر آموزشی و یا تسهیل گر وارد فعالیت های سوادآموزی و آموزش بزرگسالان می شوند مستلزم دور بودن نگاه آنان به عنوان یک شغل است تا در روش تدریس و سیر آموزش خود تمام همت و وقت خود را به عنوان ادای مسئولیت اجتماعی، برای مخاطبان و فراگیران بگذارند و ارتباط مستمر و پایا را در تمام مراحل و موقعیت های سوادآموز به عنوان مشاوره امین با او باشند.

ضرورت دارد در سالروز جهانی سوادآموزی بررسی و قضاوت کنیم که آیا سازمان های بین المللی به چه میزان توجه به پیشرفت سوادآموزی بزرگسالان، نوجوانان، جوانان، کودکان به ویژه کودکان کار، کودکان خیابانی، کودکان فاقد سرپرست مؤثر و بی سرپرست و زنان و دختران و اقشار و خانواده های آسیب پذیر داشته اند؟

چه میزان به برنامه های پیش بینی شده و تحقق شعار هر سال، دست پیدا کرده اند؟ و آیا این عملکرد ها مطلوب بوده است؟ وجود حدود یک میلیارد نفر بی سواد و بازمانده از تحصیل و یا تارک میان پایه تحصیلی در دنیا آیا عدد ناچیزی است؟ سخنی با سازمان های بین المللی و دولت ها درخصوص سوادآموزی

به گفته دبیرکل یونسکو در فاصله ۴۰ سال اخیر میلادی، از سال ۱۹۷۹ تا سال ۲۰۲۰ سوادآموزی در جهان حدود ۱۸ درصد پیشرفت داشته است، یعنی از ۶۸ درصد به ۸۶ درصد رسیده است در حالی باید اعلام کنیم که خدا را شکر در جمهوری اسلامی ایران رشد سوادآموزی در بازه زمانی مذکور حدود ۴۲ درصد بوده است یعنی از میانگین جهانی؛ حدود ۲۴ درصد رشد باسوادگی کشورمان بالاتر بوده است.

زنان و مادران در الگوی جمعیت و تنوع جنسیتی، مهم ترین رکن و نقش را در تحکیم خانواده و ساختن جوامع و پایداری آنها دارند.

حال باید در سال روز جهانی سوادآموزی سؤال کنیم به این جامعه گسترده و اثرگذار چه توجه عملی و کاربردی شده است؟

آیا کودکان بازمانده از تحصیل و واجب التعلیم از حقوق اولیه خود مانند امنیت، سلامت، بهداشت، آموزش و مسکن برخوردار هستند؟

دولت ها و سازمان های بین المللی و جهانی در راستای تحقق شعار های روز جهانی سوادآموزی چه اقدامات عملی و باورمندانه برای رسیدن به حق آموزش و یادگیری و عدالت و صلح و حفظ کرامت انسانی و بشر دوستی انجام داده اند؟
به امید جهانی عاری از بی سوادی و بی عدالتی و ایرانی قوی و توانمند با پیشرفت و عزت برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی.